

FUGLE I BYEN

Lærervejledning

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Friluftsrådet

Gå på fuglejagt i byen med kikkert og skitseblok

Mange af os lægger måske kun mærke til de mest karakteristiske fugle på vores vej, men byen er i virkeligheden hjemsted for mere end 40 forskellige fuglearter. Bymiljøet er et godt sted at kigge på fugle, da byens fugle er vant til mennesker og ofte lader os komme helt tæt på. Der er derfor gode chancer for at lære flere af de fuglearter at kende, som vi lever side om side med og måske endda møder hver eneste dag.

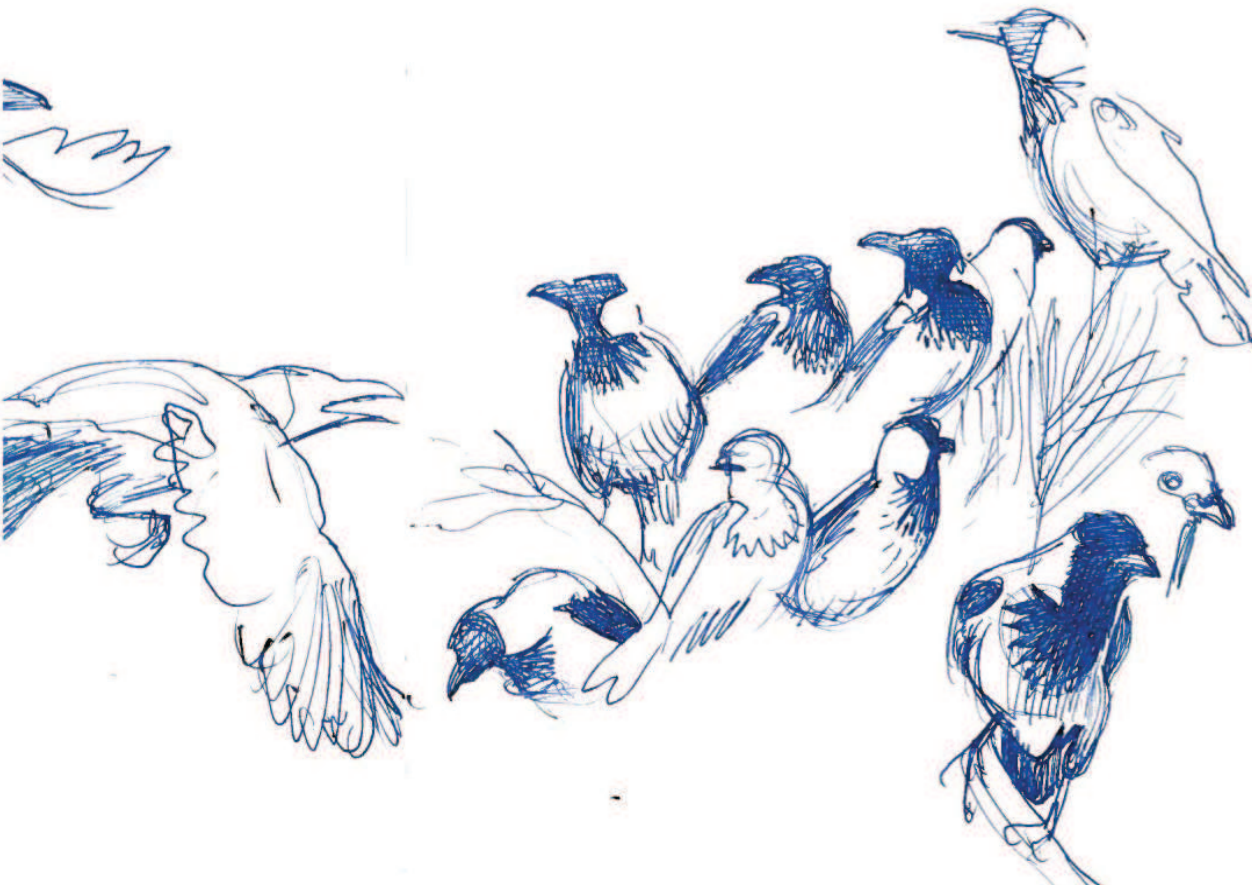
Statens Naturhistoriske Museum har udviklet billedguiden 'FUGLE I BYEN', der gør det nemt at komme i gang som fuglekigger i byen.

Materialet er bygget op med et stærkt visuelt udtryk og kun den allermest nødvendige tekst og fagudtryk. Med materialet i hånden får du og dine elever oplevelsen af at komme lidt tættere på vores fjerede naboer.

'FUGLE I BYEN' rummer 25 af de mest almindelige fuglearter i byen, udvalgt efter artslisten i Botanisk Have i København. Der er både fugle, I sikkert allerede kender på forhånd, og arter, som ikke gør sig nær så bemærket. Det er alle arter, der kan observeres i længere tid. Det givertid til at få indstillet kikkerten rigtigt og nå at lægge mærke til mange af fuglens detaljer.

Gråkrage (*Corvus cornix*) Illustration: Jens Overgaard Christensen

Gråkrage (*Corvus cornix*) Illustration: Jon Fjeldså

Om materialet

Fuglene er gengivet i tegninger. Detaljer og karakteristika for de enkelte arter er tydeligt fremhævede. For hver art ses en silhuet af fuglen i flugt. Silhuetterne angiver ikke et nøjagtigt måleforhold arterne imellem, men de giver en fornemmelse af størrelsesforhold.

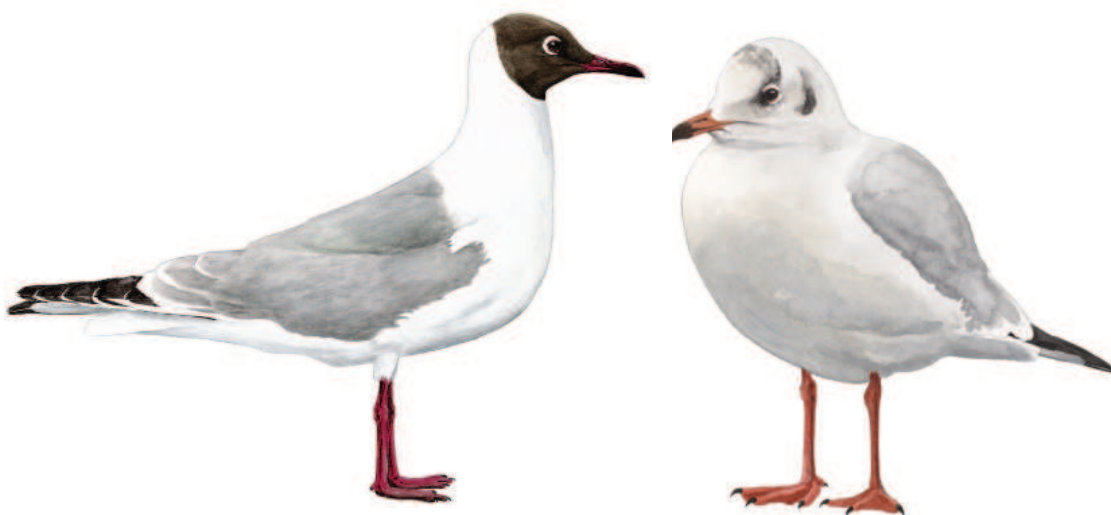
Illustrationer: Jens Overgaard Christensen

På oversigtsbilledet 'FUGLENS UDSEENDE' er de vigtigste af fuglens ydre kendetegn fremhævet. Her er markeret, hvilke detaljer, I særligt skal kigge efter for at kunne kende fuglene fra hinanden.

Fuglenes farver og kropsform kan variere en del indenfor den enkelte art. Fuglene fremstår f.eks. ofte større og mere runde om vinteren. Det skyldes, at de puster sig op for at mindske varmetabet.

Nogle arter ændrer fjerdragt i ynglesæsonen og begge fjerdragter er derfor gengivet i materialet. Det gælder fx hættemåge. .

Hos andre arter er der stor forskel på fjerdragten hos hanner og hunner og både han og hun ses afbilledet i materialet. Når kun det ene køn er afbilledet, er det i alle tilfælde hannen, hunnen ligner i så fald i stor udstrækning.

Hættemåge (*Chroicocephalus ridibundus*) Illustrationer: Jens Overgaard Christensen

I vil møde fugle i Botanisk Have eller andre steder i bybilledet, som ikke findes i materialet. For eksempel er mursejler og andre overflyvende arter ikke med, selvom de er almindelige i byen. I udlånstasken findes en klassisk fuglehandbog, som I kan bruge til at slå arter op, der ikke findes i 'FUGLE I BYEN'. Bogen kan i øvrigt bruges til supplerende arts- og kønsbestemmelse.

Gør som ornitologerne

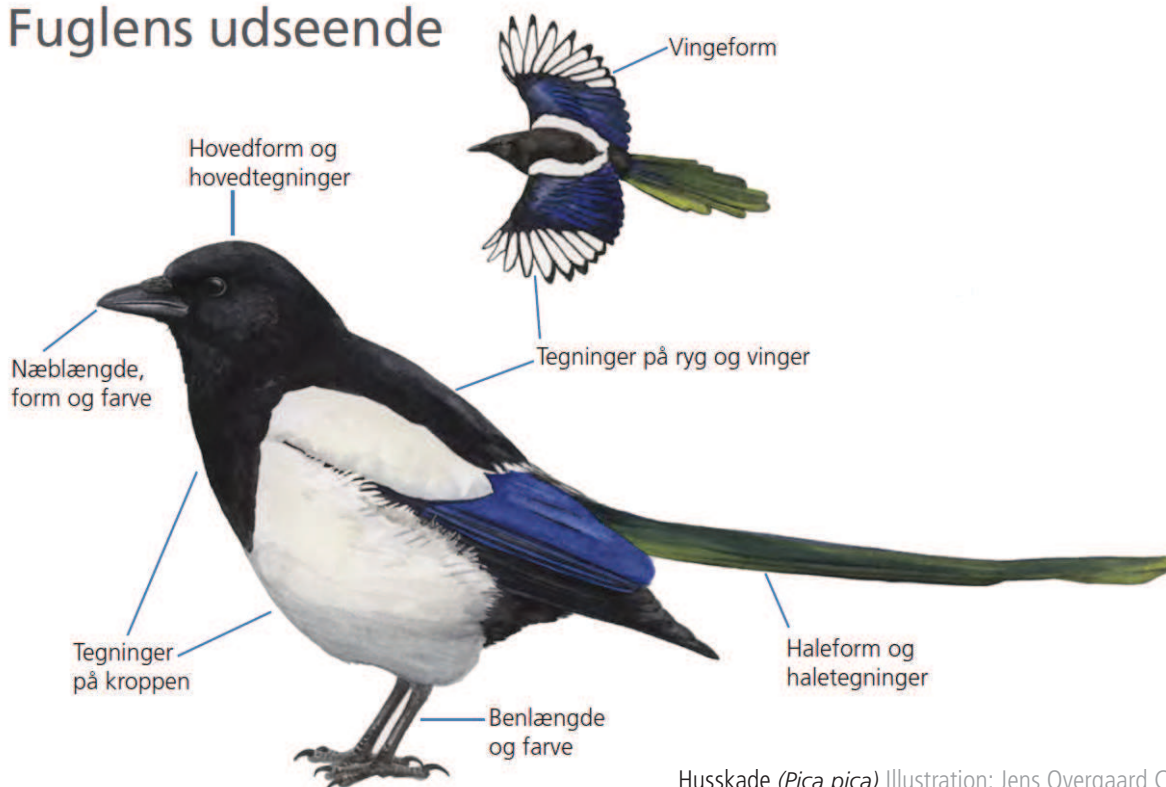
Når ornitologer arbejder, tager de noter og laver skitser. Det hjælper både på hukommelsen og det gør, at de bliver bedre til at observere. Derfor er det en god idé altid at have en notesbog med på fugleturen.

Find et godt sted til jeres observationer. I skal kunne sidde der et stykke tid, og der skal være godt udsyn. På det medfølgende kort over Botanisk Have er udpeget syv steder i haven, der er gode observationspladser. Sæt jer godt til rette og hold jer i ro indtil fuglene har vænnet sig til, at I er der. Støt jer til oversigten 'FUGLENS UDSEENDE' når I observerer fuglen.

Start med at kigge på fuglens overordnede udtryk. Er den slank, kuglerund eller andet? Kig derefter nærmere på fuglens form, farver og tegninger. Er hovedet højt eller fladt? Er halen lang eller kort i forhold til resten af kroppen? Hvilke farver har næb, øjne og ben? Hvilke tegninger har fuglen på kroppen, på vingerne, ryggen, halen osv. Få så meget som muligt med i notesbogen.

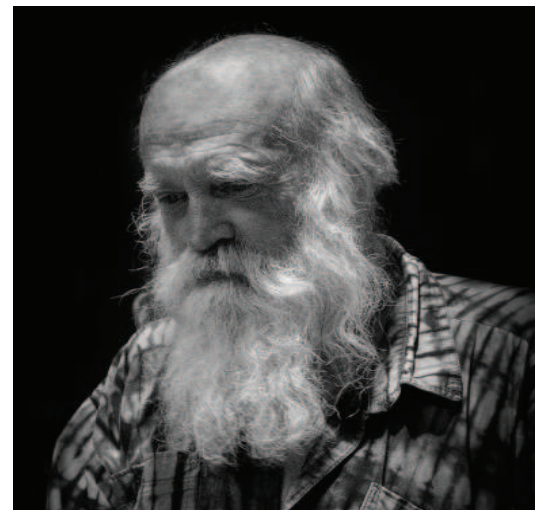
Notér derefter detaljer om hvor, hvornår, hvilke fugle, hvor mange, omgivelserne, vejret og fuglens adfærd. Hvis I ser en fugl, som ikke er i 'FUGLE I BYEN', kan I tegne en skitse af den og notere detaljer om den – det kan være nok til senere at slå den op i en fuglebog og få mere at vide.

Fuglens udseende

Huskade (*Pica pica*) Illustration: Jens Overgaard Christensen

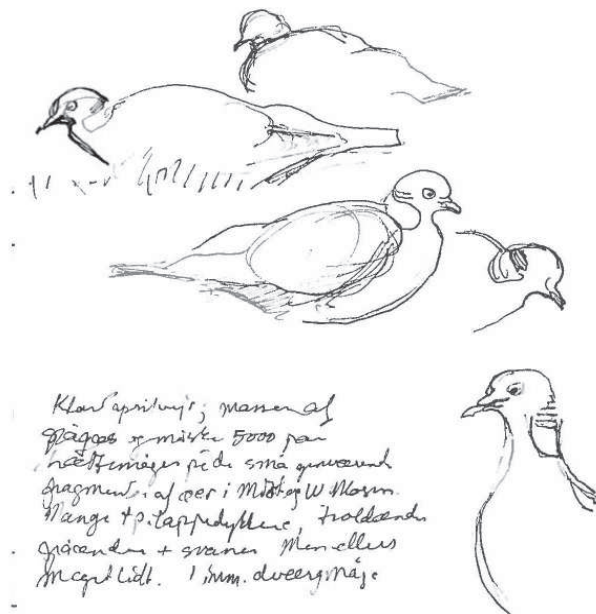
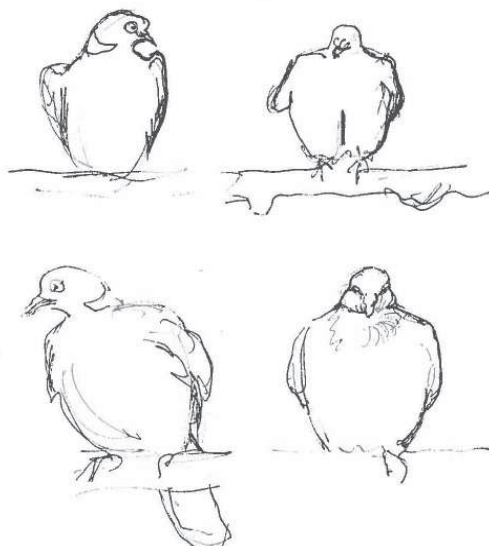
Jon Fjeldså, Professor i ornitologi og fugletegner

Husskade (*Pica pica*) Gråkrage (*Corvus cornix*) Illustration: Jon Fjeldså

“Det vigtige ved at tegne, det er jo ikke det rent motoriske. Det er at lære at iagttage. Og lære at fange, hvad det er, som er karakteristisk ved en fugl. Og det er det væsentlige; at være hurtig til at fange det, som er essentielt. Hver eneste fugleart er sig selv, de er forskellige alle sammen. Det kræver øvelse, det kræver, at man gør det rigtig meget. Det kræver at iagttage. At fange – uh den der den sidder på en sjov måde og bevæger sig lidt anderledes end de andre.”

11th April

Ringdue (*Columba palumbus*) Illustration: Jon Fjeldså

“Giv dig tid til at iagttage. Til at se på fuglene, hvad de egentlig laver. Det er vigtigt at se, at de enkelte fuglearter er meget forskellige. Det vigtigste er jo nok, at starte med at fange en linje, som man synes er god. Hvis man fx ser, at brystet har et helt specielt schwung, så starter man med at få det ned på papiret. Og så kan man fylde detaljerne på.”

"Jeg tager massevis af skitser i felten. Jeg kigger på den fugl, jeg bedst kan se, og så er det også et spørgsmål om at se gode stillinger og sjove stillinger og karakteristiske stillinger."

"Det skal gå lynhurtigt. Disse her har vel taget 5 eller 10 minutter at lave. Så hver enkelt fugl går lynhurtigt."

Ringdue (*Columba palumbus*) Illustration: Jon Fjeldså

"Nogle gange skal man simpelthen bare sidde på en træstub, helt stille og bare vente på at der sker et eller andet. Og så pludselig – så sker der noget.

Så sidder jeg og skriver lidt generelt om området.

Når jeg er ude i felten, så fører jeg en lang liste ude i marginen om registrering af fugle.

Nogle gange så sker der ingenting, så laver jeg en grundig beskrivelse af hvordan miljøet er og hvilken type skov der er. Så sker der pludselig noget og så springer jeg over på modsat side og skitserer en fugl."

Rødhals (*Erithacus rubecula*) Illustration: Jon Fjeldså

Brug af kikkert

1. Øjenafstand.

– Mange glemmer denne indstilling, men den er vigtig!
Tag kikkerten op til øjnene. Bøj kikkerten indtil du kun ser ét billede når du kigger i kikkerten med begge øjne åbne.

2. Indstilling af fokus 1

Luk det højre øje
Stil skarpt for venstre øje ved at dreje på den midterste justeringskrue indtil billedet står skarpt og klart.

3. Indstilling af fokus 2

Åbn højre øje og luk det venstre.
Drej på det højre okular indtil billedet står helt skarpt og klart for det højre øje.

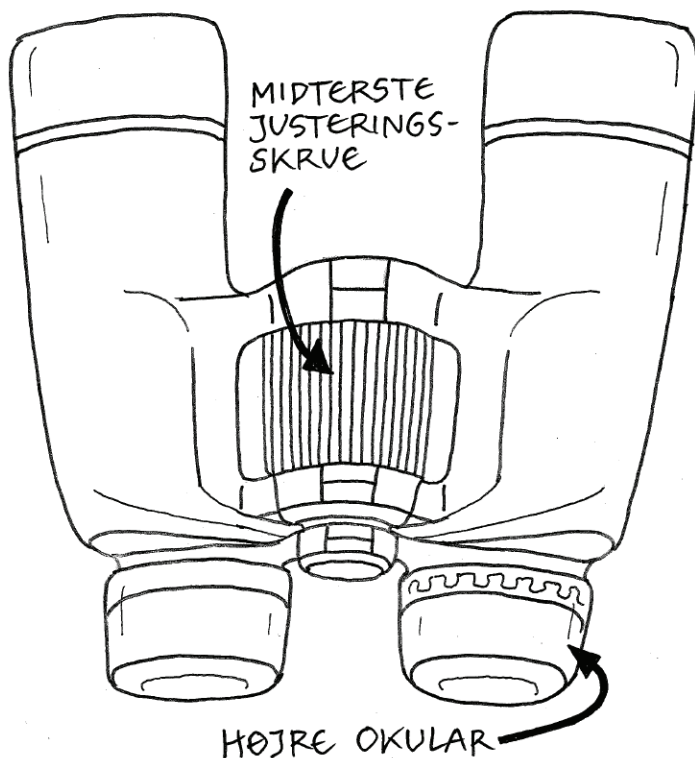

Kikkerten er nu indstillet og eventuelle synsforskelle mellem øjnene er udlignet.

Under brug anvendes kun den midterste justeringskrue, som stiller skarpt ift. afstanden, intet andet.

Hvid vipstjert (*Motacilla alba*) Foto: Joakim Engel

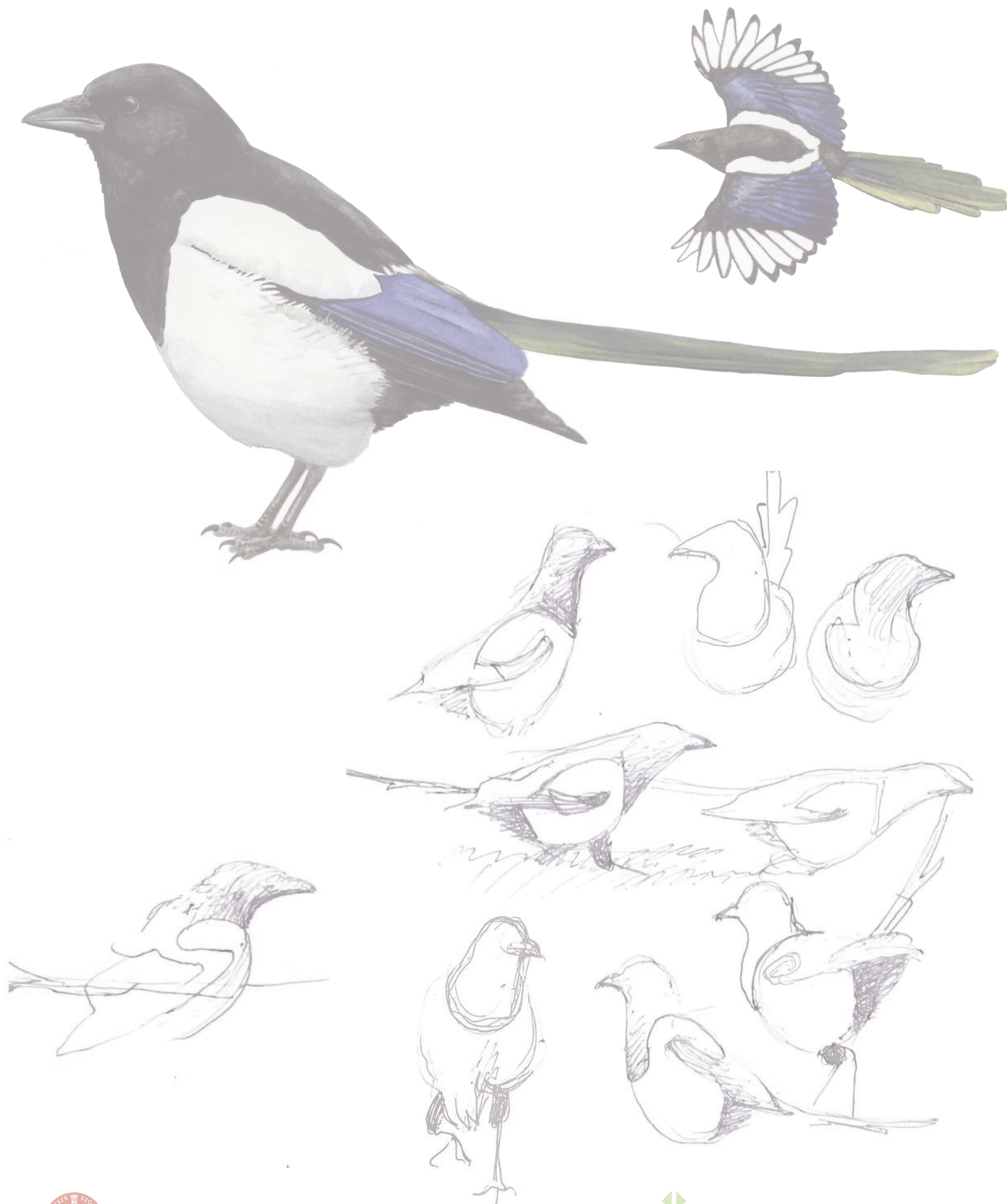
FUGLE I BYEN

©2014 Statens Naturhistoriske Museum

Udviklet af: Skole- og gymnasietjenesten, Statens Naturhistoriske Museum

Illustrationer: Jon Fjeldså & Jens Overgaard Christensen

Materialet må printes til brug i undervisningen

STATENS NATURHISTORISKE MUSEUM
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Friluftsrådet